

1991-ci ilin 18 oktyabrında 71 il itirilmiş dövlət müstəqilliyinin bərpa edilməsi Azərbaycan xalqının tarixində yeni eraya bərabər ən yeni tarixin başlanğıcını qoydu. Doğrudur, bu epoxaya gələn yol Qərbi Azərbaycanda soydaşlarımızın son nəslinin də kütləvi deportasiya və soyqırımından, Qanlı Yanvar faciəsindən, Qarabağın çoxillik işğalından, yüz minlərlə insanın öz ölkəsində məcburi köçkünə çevrilməsindən keçdi. Lakin qarşıya çıxan fəlakətli sınaqlar, amansız məhrumiyyətlər, Azərbaycanın müstəqillik savaşına düşmən kəsilmiş qüvvələrin təxribat və xəyanətləri xalqımızı tutduğu yoldan çəkindirə bilmədi.

Böyük Zəfərin bütövləşdirdiyi suverenlik

Nəhayət, Azərbaycan xalqı öz taleyinə sahib çıxdı, suverenliyinin bərpasını bütün dünyaya elan etdi. Müstəqilliyin bərpa edilməsi Azərbaycan xalqının iradəsinin ifadəsi, qanlı-qadalı mübarizəsinin nəticəsi idi. Çünki Azərbaycanın, təxminən, 70 il tərkibində olduğu böyük imperiya bu müstəqilliyin elan edilməsini bir-mənalı şəkildə qəbul edə bilmirdi. Azərbaycan xalqının tutduğu yoldan döndərilməsi, onun iradəsinin sındırılması üçün bu imperiya ən müxtəlif yollara əl atmaqdan da çəkinmirdi. Elə bunun nəticəsi idi ki, müstəqilliyini elan edəndə Azərbaycanın ərazilərinin işğalına, azərbaycanlıların kütləvi şəkildə öz yurtdan qovulmasına başlandı.

Azərbaycan ərazilərinin 20 faizi imperiya qüvvələrinin və bölgədə təcavüzkar maraqları kəşişən böyük güclərin birbaşa himayədarlığı etdiyi Ermənistan ordusu tərəfindən işğal edildi. Respublikanın ərazi bütövlüyü və işğal edilmiş ərazilərdə Azərbaycanın suveren hüquqları pozuldu. Bununla kifayətlənməyən imperiya gücləri respublikanı vətəndaş müharibəsi həddinə çatdırdılar, şantaj və təzyiqlər yolu ilə Azərbaycanı işğal və suverenliyin itirilməsi reallığı ilə barışmağa məcbur etmək istədilər.

Lakin Azərbaycan xalqı öz dövlətinin rəhbərliyi altında addım-addım bu böhranlı vəziyyətdən uzaqlaşdı və son nəhayətdə Azərbaycan xalqı öz müstəqillik tarixinin zirvəsinə ucaldı – öz ərazi bütövlüyünü və suverenliyini bütünlüklə bərpa etdi. Yalnız Azərbaycan xalqı üçün deyil, Azərbaycanın müstəqilliyinə düşmən olan və onun perspektivinə şübhə ilə yanaşan qüvvələr üçün də möcüzə kimi görünən bu hadisənin baş verməsinin bir mühüm səbəbi var idi. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyev də dedi ki, göstərilən bütün təzyiqlərə və şantajlara baxmayaraq Azərbaycan xalqı işğal faktı ilə barışmadı, öz qətiyyəti və ardıcılığı ilə bütün dünyaya müstəqillik istəklərinin həyata keçirilməsinin nümunəsini ortaya qoydu.

İşğal faktı ilə barışmamaq qətiyyəti Prezident İlham Əliyevin Vətən müharibəsinin başlanmasına qədər izlədiyi dövlət siyasətinin əsasını təşkil edirdi. 2003-cü ildə ilk dəfə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilməsindən sonra andiməç mərasimində də İlham Əliyev bu siyasəti əsas tutacağını bildirmişdi. O deyirdi: “Azərbaycanın torpaqları işğaldan azad olunmalıdır, bir mil-yon qaçqın və köçkün öz doğma yurdlarına qayıtmalıdır, ölkəmizin ərazi bütövlüyü bərpa edilməlidir. Azərbaycan heç vaxt bu vəziyyətlə, torpaqlarının işğal altında qalması ilə barışmayacaqdır. Hamı bilməlidir ki, sülh tərəfdarı olmağımıza baxmayaraq, müharibənin yenidən başlanmamasını və bu məsələnin sülh yolu ilə həllini istəməyimizə baxmayaraq, bizim səbrimiz də tükənməz deyildir. Azərbaycan öz doğma torpaqlarını, nəyin bəhasına olursa-olsun, azad edəcəkdir”.

Bu siyasət, əslində, İlham Əliyevin miras aldığı siyasətin davamı idi. Prezident seçildiyi gündən 44 günlük Vətən müharibəsinin başlanmasına qədər ötən 17 il ərzində Azərbaycan ərazilərinin işğalına həsr edilmiş elə bir respublika və beynəlxalq tədbir olmamışdı ki, İlham Əliyev bu qətiyyəti orada ifadə etməsin. İşğalla barışmamaq məsələsi, sadəcə, bir mövqe olaraq bəyan edilmədi. Eyni zamanda bu mövqenin əməli şəkildə həyata keçirilməsi üçün konkret addımların atılmasına başlandı.

Azərbaycanın iqtisadiyyatının şaxələndirilməsi, nəqliyyat-rabitə infrastrukturunun inkişafı, xarici siyasətin səmərəliliyinin artırılması, milli dəyərlərin qorunması sahəsində köklü dönüşə yol açan işlər görüldü və onlar bu gün də davam etməkdədir. Toxunulan məsələnin hərbi-siyasi həllinə gəlincə isə, bu istiqamətdə daha uğurlu nəticələr əldə edildi.

İlk növbədə, Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü və suverenliyini təmin etməyə qadir olan bir ordusu yaradıldı. Bunun üçün dövlətin gücü, potensialı və bu amilləri ordu quruculuğuna səfərbər etməyi bacaran dövlət rəhbərliyi var idi. İlham Əliyevin izlədiyi uğurlu ordu quruculuğu siyasəti nəticəsində Azərbaycan Ordusunun infrastrukturunda ciddi dəyişikliklər baş verdi, döyüş hazırlığına yeni tələblər irəli sürüldü, bunun üçün yetərli sayda poliqonlar, döyüş hazırlığı meydanları yaradıldı.

Vaxtaşırı döyüş şəraitinə yaxınlaşdırılmış təlimlərin keçirilməsi, beynəlxalq döyüş təcrübəsinin öyrənilməsi və əldə edilən biliklərin ən müasir hərbi texnikanın imkanları ilə əlaqələndirilməsi Azərbaycan Ordusunu keyfiyyətə yeni bir səviyyəyə qaldırdı. Güclü ordunun yaradılması İlham Əliyevin ölkə Prezidenti kimi izlədiyi siyasətin prioritet istiqamətlərindən birinə çevrildi: “ordumuz üçün nə lazımsa, biz edirik və edəcəyik”. Çünki cənab Prezident özü də təkrar-təkrar bəyan edirdi ki, Azərbaycanın müstəqilliyinə qarşı yönəlmiş çağırışların qarşısının alınmasının və keçmiş Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həll edilməsinin etibarlı yollarından biri məhz Azərbaycan Ordusunun daha da gücləndirilməsi idi.

Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü və suverenliyini qorumağa qadir olacaq güclü ordunu isə yalnız güclü dövlət və güclü mərkəzləşdirilmiş rəhbərlik olan yerdə yaratmaq mümkün idi. Belə güclü dövlətin və mərkəzləşdirilmiş rəhbərliyin təmsilçisi isə Ali Baş Komandandır. Onun rəhbərliyi altında doğru-düzgün və real hədəflərin müəyyənləşdirilməsi və ölkə potensialının planlı şəkildə bu hədəflərin icrasına yönləndirilməsi indi Azərbaycan Ordusunun dünyanın ən güclü orduları sırasına yüksəlmişdir.

Bu ordu artıq Vətən müharibəsindən öncə də dünyanın ən müasir silah və hərbi texnikası ilə təchiz edilmişdi, infrastruktur tamamilə dəyişmişdi, döyüş hazırlığı ən yüksək tələblər səviyyəsinə qaldırılmışdı. Azərbaycan Ordusunun sürətlə inkişaf etdiyini və Vətənin müdafiəsi üçün veriləcək bütün tapşırıqların icrasına qadir olduğunu İlham Əliyev öz çıxışlarında döndə-döndə qeyd edirdi və Ali Baş Komandan kimi onun hazırlıq səviyyəsini yüksək qiymətləndirirdi.

Məhz bu yüksək hazırlıq səviyyəsi ona imkan verdi ki, 44 günlük Vətən müharibəsi günlərində Azərbaycan Ordusunun malik olduğu yüksək peşəkarlıq qarşıya qoyulan vəzifələrin məzmunu ilə düzgün əlaqələndirilsin, zaman və məkan amillərindən səmərəli istifadə edilsin, müəyyən edilmiş tapşırıqlar əsasında əsas zərbə istiqamətini vaxtında və daqiqliklə müəyyənləşdirilməklə zərbə üstünlüyü yaradılsın və böyük zəfəri addım-addım yaxınlaşdırmaq mümkün olsun.

Bu da öz nəticəsini verdi. Hər gün yeni bir uğur qazanıldı və Ali Baş Komandan İlham Əliyevin də fəxrə qeyd etdiyi kimi, respublikanın ərazi bütövlüyünü təmin edilməsinə yönəlmiş Vətən müharibəsinin gedişində Azərbaycan Ordusu bir dəfə də olsun tutduğu mövqələrdən geri çəkilmədi, yalnız və yalnız irəli hərəkət etdi. Nəticədə, 2020-ci il sentyabr ayının 27-də Ağdərə və Murovdəğ istiqamətində bəzi strateji yüksəkliklər ələ keçirildi. Oktyabr ayının 3-də isə Ağdərə rayonunun Talış kəndi ilə Suqovuşan qəsəbəsi erməni işğalından azad edildi.

Bundan sonra əsas qələbələr cəbhənin cənub hissəsində əldə edildi. Bu da təsadüfi deyildi və döyüşlərin əsas ağırlığının respublikanın cənubuna keçirilməsi ölkənin Ali Baş Komandanının təsdiq etdiyi əməliyyat planına uyğun edilmişdi. Belə bir seçimin edilməsinin səbəbi isə işğaldan azad edilmiş Ağdam rayonuna səfəri zamanı Ali Baş Komandan İlham Əliyev özü açıqlayırdı. Əldə edilmiş operativ məlumatların təhlili əsasında o bəyan edirdi ki, düşmənin hərbi komandanlığı Azərbaycan Ordusunun əsas hücum istiqamətinin Ağdam istiqaməti olacağını gözləyirdi. Ona görə həmin istiqamətin möhkəmləndirilməsinə xüsusi diqqət yetirilmiş və təkcə Ağdam istiqamətində beş xətdə eşelənləşdirilmiş müdafiə yaradılmışdı.

Bütün müdafiə xətləri mühəndis-istehkam qurğuları ilə möhkəmləndirilmiş, hərbi texnika və canlı qüvvə ilə təchiz edilmişdi. Bu istiqamətdən hücumun davam etdirilməsi çoxsaylı canlı qüvvənin itirilməsinə və Azərbaycan Ordusunun irəliləməsinin dayandırılmasına gətirib çıxara bilərdi. Ona görə də Ağdam istiqamətindəki düşmən qüvvələrinin yayınmasına imkan vermədən Azərbaycan Ordusunun damir yumruğu cəbhənin cənubuna istiqamətləndirildi. Döyüşlərin elə ilk günü bu istiqamətdə altı yaşayış məntəqəsi işğaldan azad edildi. Sonra isə bu uğur günbəgün daha da artdı.

2020-ci il oktyabr ayının 4-də Cəbrayıl şəhəri, oktyabrın 9-da Hadrut qəsəbəsi, oktyabrın 17-də Füzuli şəhəri, oktyabrın 18-də Araz çayı üzərindəki tarixi Xudafərin körpüsü, oktyabrın 21-də Zəngilan şəhəri, oktyabrın 22-də Zəngilan rayonunun Ağbənd qəsəbəsi erməni işğalından azad edildilər. Oktyabr ayının 26-da Qubadlı şəhəri və nəhayət, noyabr ayının 8-də Şuşa şəhəri işğaldan azad edildi. Bu zəfərlərin hər biri şəxsən Ali Baş Komandan İlham Əliyev tərəfindən böyük sevincə onun qələbə xəbərlərini gözləyən Azərbaycan xalqına çatdırıldı.

Prezident İlham Əliyev çıxışlarının birində Böyük zəfərin əldə edilməsində Azərbaycan Ordusunun xidmətlərini belə qiymətləndirirdi: “Biz bir daha gücümüzü göstərdik, xalqımızın birliyini göstərdik. Göstərdik ki, heç bir qüvvə bizim qabağımızda dura bilməz, heç bir qüvvə bizi haqq yolumuzdan döndərə bilməz. Bu tarixi missiyanı siz icra etmisiniz - Azərbaycan əsgəri, Azərbaycan giziri, Azərbaycan zabiti icra edib. Əlbəttə ki, bizim güclü ordumuz var”. Atəşkəs dövründə Azərbaycan dövlətinin rəhbərliyi altında xalqın mübarizə iradəsinin və işğala qarşı barışmazlığının saxlanması qəbul edilən mühüm işlərdən biri heç şübhəsiz ki, gənc nəslin milli-vətənpərvərlik ruhunda formalaşdırılması idi.

Məhz bu ruhda təربiyələnmiş və böyümüş olan gənclər Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün və suverenliyinin təmin edilməsinin aparıcı qüvvəsi oldular. Respublika Prezidenti İlham Əliyev də bu amili çox yüksək qiymətləndirirdi və Azərbaycan gəncliyinin respublikanın ərazi bütövlüyünün və suverenliyinin təmin edilməsindəki rolunu məmnunluqla qeyd edirdi: “Biz hazırlaşırıq, ölkəmizi gücləndiririk, iqtisadiyyatımızı gücləndiririk, güclü ordu potensialı yadındadır. Ən önəmli gənc nəsl, - bu gün bizim qətiyyət mənbəyimiz olan Şuşanı və o vaxt işğal altında olan digər torpaqları öz canı-qanı bahasına azad edən, - yetişdirdik və yetişdirdik. Savadlı, bilikli, vətənpərvər, fiziki cəhətdən güclü, mənəvi cəhətdən sağ-

lam, saf gənc nəsil yetişdirdik və onlar mənim əmrimlə 44 gün ərzində öz sinələrini qabağa verərək torpaqları azad etdilər”.

Azərbaycanın ərazi bütövlüyü və suverenliyinin təmin edilməsi uğrunda aparılan mübarizənin başlıca qəhrəmanlarından biri də sözsüz ki, Azərbaycan xalqı, torpağının yad tapdığından azad olunması istəyinin bütün qayğılarını üstləyən Azərbaycan vətəndaşları idi. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyev də öz çıxışlarında bunu böyük məmnunluq və minnətdarlıqla qeyd edirdi: “Bu Qələbənin səbəkkarı Azərbaycan xalqıdır. Bu, bizim hamımızın qələbəsidir, bütün Azərbaycan xalqının. Azərbaycan xalqı bir daha göstərdi ki, nə qədər böyük xalqdır, nə qədər vətənpərvər xalqdır, nə qədər dəmir iradəyə malik olan xalqdır. İkinci Qarabağ müharibəsi tarixdə Azərbaycanın şanlı qələbəsi kimi qalacaq. Bu qələbənin qazanılmasında bütün xalqımız birlik, həmrəylik göstərmişdir”.

Vətən müharibəsinin başlanması ilə Azərbaycan xalqı dövlət rəhbərliyinə qarşı dünyanı heyrətə gətirəcək bir həmrəylik nümayiş etdirdi. Bütün xalq yaşından və harada yaşamasından asılı olmayaraq Vətən torpaqlarının müdafiəsi üçün nöinki Ali Baş Komandanının yanında olmağa, hətta onun bir əmri ilə cəbhəyə yollanmağa hazır olduğunu ortaya qoydu. Bununla Vətənin müdafiəsi məsələsində Ali Baş Komandan – Ordu – Xalq vəhdətinin ayanıliyyəti Azərbaycanın dostları da, düşmənləri də şahid oldular. Dünya təcrübəsi də göstərir ki, Vətənin müdafiəsi baxımından iqtidar-xalq birliyi son dərəcə vacibdir. Çünki xalq təkə müharibə ehtiyaclarını ödəyə biləcək bir qüvvə deyil, həm də Vətənin müdafiəsini öz üzərinə götürmüş ordunun ilham mənbəyidir.

Xalqın mübariz iradəsinin üzə çıxarılması və onun məqsədyönlü şəkildə yönləndirilməsi isə Ali Baş Komandanın təşkilatçılıq fəaliyyətinin mühüm istiqamətlərindən biridir. Dövlət rəhbərinin, Ali Baş Komandanın təşkilatçılıq məharəti ilə xalqın mübariz əhval-ruhiyyəsini məhv etmək də olar, düzgün qurulumayan təşkilatçılıq işi ilə xalqın mübariz əhval-ruhiyyəsini məhv etmək də olar. Müzəffər sərkərdə İlham Əliyevin rəhbərliyi altında isə Azərbaycan xalqının gücünü meydan açıldı, bu güc vahid yumruqda birləşdi və düşmənin aşınmış təfəkkürünü, qana susamış zehniyyətini qara günə qoydu.

Vətən müharibəsinin başlanması ilə Azərbaycanın yaşayış məntəqələrinin, xüsusilə döyüş bölgəsinə yaxın olan yaşayış məntəqələrinin hər bir evi bir songərə çevrildi, erməni faşizminin dinc əhaliyə qarşı apardığı vəhşiliyin qarşısında təpərli bir müqavimət ocağı oldu. Kimsə erməni vəhşiliyinə boyun əyib ev-eşiyini tərk etmədi, yersiz təşvişə və həyəcanlara yer vermədi. Əksinə, xalq öz təpəri ilə mübarizə meydanında, əsgərlərin yanında, dövlətin ətrafında olduğunu göstərdi. Erməni vəhşiliyinin qurbanı olan günahsız insanların faciəsi isə bütün xalqın faciəsinə çevrildi.

Bu birlik, ümumi əzmkarlıq, cəbhəyə bağlı olan həmrəylik isə Azərbaycan Ordusuna güc-qüvvət verdi, tarixi qələbəyə aparan yola işıq tutdu. Xalqın Ali Baş Komandan ətrafında səfərbər olması tarixi günlərə yol açdı: “Biz gücümüzü səfərbər edərək bax, bu tarixi günləri yaşayırq. Bu, haqiqətdən də tarixi günlərdir. Bəlkə də, çoxəsrlik Azərbaycan tarixində buna bənzər şərafi və qürurlu günlər olmayıb. Biz bunu birliymiz sayəsində qazanmışıq, gücümüz sayəsində qazanmışıq. Heç kim biza kömək etməyib. Əksinə, ancaq maneçilik törədib”.

Cəmi ay yarım davam edən Vətən müharibəsinin gedişində Ermənistanla, faşist mahiyyətli dünya erməniliyinə və onların havadarlarına elə bir dərs verildi ki, bölgədə tamamilə yeni bir reallıq yarandı. 30 il ərzində davam edən işğala susunulmuş yananı çox böyük qüvvələr Azərbaycan xalqının iradəsi qarşısında diz çökməyə məcbur oldu və bu qüvvələrin heç yuxularında belə təsəvvür edə bilməyəcəkləri bir tarix mənzərə ortaya çıxdı: Azərbaycan xalqı və onun iradəsinə ifadə edən Azərbaycan dövləti gücünü və qətiyyətini toplayaraq öz ərazilərini erməni işğalından azad etdi, fərqli bir dünya düzəni yaratmaqla yeni bir tarix yazdı.

Azərbaycan xalqı sübut etdi ki, haqsızlığa dayaqlanan şəx və təcavüzölə onun iradəsinə qəzanmış, Azərbaycan xalqı ilə zor və təzyiqlə danışmaq, Azərbaycan xalqının səbrini və dözümlü ilə siyasi alver etmək olmaz. Kimsənin torpağına göz dikməyə Azərbaycan dövləti xalqlarının yad tapdığı altında qalması ilə barışmadı və bu torpaqlarda əbədi kök salacaqqlarına şübhə etməyən erməniyə layiq olduğu yerini göstərdi, müstəqil Azərbaycanın ərazi bütövlüyü bərpa edildi.

Lakin Vətən müharibəsinin başa çatması və onun nəticələri Ermənistanın hərbi-siyasi rəhbərliyinə, Qarabağda qalmaqda olan separatçı qüvvələrə dərs olmadı, onları Azərbaycan realılığı ilə barışmağa sövq etmədi. Azərbaycan rəhbərliyi Qarabağın dağlıq hissəsində qalmış ermənilərə barışıq, sülh, birgə yaşayış, daha fırayan gələcək təklif etsə də, erməni millətçi qüvvələri tarixin geri döndərilməsi xəyalları ilə açıq təcavüzkarlıqdan əl çəkmədilər. Azərbaycanın dövlət qanunlarına, suverenliyinə hörmətlə yanaşmaq çağırışları ermənilər tərəfindən açıq kobudluqla rədd edildi və onlar yenidən Azərbaycan xalqının iradəsi ilə oynamaq yolunu tutdular.

Çox təəssüf ki, Vətən müharibəsinin başa çatmasından keçən 3 ilə yaxın bir müddətdə Ermənistandakı

revanşist qüvvələr Azərbaycanın müstəqilliyinə və suverenliyinə qarşı çıxdılar və hansısa qüvvələrə arxalanaaraq Azərbaycanın suverenliyini parçalamaq siyasətinin icrasını yollu tutdular. Ermənistanın hərbi-siyasi rəhbərliyi, bu rəhbərlik tərəfindən Qarabağda yaradılmış xunta rejimi yeni iddialara düşməklə bir tərəfdən Qarabağın dağlıq hissəsində mövcud olan təbii sərvətləri talan edib Ermənistanı daşıyır, digər tərəfdən də Rusiya sülhəratma kontingentinin müvəqqəti nəzarəti altında olan ərazilərə silah-sursat daşıyırdılar. Azərbaycan tərəfi davamlı şəkildə bu cinayətlərə qarşı öz etiraz səsinə qaldırsa da, ermənilər ona ciddi yanaşmadılar.

Bundan əlavə, ermənilər dəfələrlə təcavüzkar təxribatlara əl atdılar, günahsız insanların qətlinə rəvac verdilər. Respublika Prezidenti İlham Əliyev Qarabağın dağlıq hissəsində qalmış ermənilərin bu təcavüzkar əməllərini belə qiymətləndirirdi: “Əfsuslar olsun, onlar bu günə qədər kimsə arxalanırlar ki, kimsə gələcək onları xilas edəcək, kimsə gələcək Azərbaycanla müharibə aparacaq. Bunlar hamısı cəfəngiyyatdır. İkinci Qarabağ müharibəsi zamanı biz güclü iradə göstərmişik və əgər o vaxt heç kim biza qarşı kənardan müdaxiləyə cürət etmədisə, bu gün bütün bu torpaqlara yəna də sahib olanlar sonra kim gəlib ermənilərin yerinə bizimlə vuruşacaq”.

Azərbaycan rəhbəri daha sonra qeyd etdi ki, biz öz doğma torpağımızdayıq və bu gün ermənilərin yaşadığı Qarabağ bölgəsi bizim əzəli, hüquqi torpağımızdır: “Sadəcə olaraq, biz hesab edirik ki, onlar özləri başa düşəcəklər, özləri gəlib Azərbaycan Bayrağı altında yaşamağa addım atacaqlar. Biz bunu gözləyirik. Ona görə hər hansı bir başqa addım atmıyıq və hesab edirik ki, iki il yarım ərzində baş vermiş hadisələr artıq onları da oyatmalıdır, bu yuxudan, bu xülyadan ayıltmalıdır”. Lakin ermənilər də, onların havadarları da xam xülyalardan, Azərbaycanı nəyə isə məcbur etmək düşüncələrindən əl çəkmədilər.

Baş verənlər onu göstərdi ki, Ermənistanın hərbi-siyasi rəhbərliyi Azərbaycanı qarşı öz iddialarından əl çəkmədiyi kimi, qondarma qurumun qondarma rəhbərliyi də Qarabağın dağlıq hissəsində yaşayan erməni sakinlərin Azərbaycanı integrasiya edilməsi təkliflərini qəbul etmək fikrində deyil. Vətən müharibəsindən sonra bölgədə cərəyan edən proseslər Azərbaycanın öz ərazilərdə suverenliyini bütünlüklə təmin etmək üçün başqa seçim yolu qoymadı və dövlət rəhbərinin əmri ilə Rusiya sülhməramlı kontingentinin müvəqqəti yerləşdiyi Azərbaycan ərazisində lokal xarakterli antiterror tədbirinin keçirilməsinə qərar verildi.

Lokal xarakterli antiterror tədbiri 2023-cü il sentyabr ayının 19-da, təxminən saat 13-də başladı. Bu əməliyyat xüsusi olaraq planlaşdırılmış bir əməliyyat idi. Məqsəd də mülki əhaliyə və infrastrukturə ziyan yitirmədən Müdafiə Nazirliyinin məlumatında göstərilən məqsədə nail olmaq idi. Aparılan döyüşlərin gedişində yalnız legitim hərbi obyektlər və hərbi infrastruktur dağıq silahlarla hədəfə alınır və sıradan çıxarıldı. Yaşayış məntəqələri yaxınlığında erməni atəş vasitələrinin yerləşdirilməsini nəzərə alaraq ərazidə olan mülki əhalini hərbi obyektlərdən kənar dərmanına və Ermənistan silahlı qüvvələrinin birləşmələrinə dəstək verməməsinə çağırış edilməsi.

Bu döyüşlərin gedişində Ermənistan Silahlı Qüvvələrinin Qarabağın dağlıq hissəsində yerləşən hərbi qüvvələrinə ağır zərbə vuruldu, onların döyüş potensialı məhv edildi. Sentyabrın 20-də günorta saatlarına qədər Ermənistan silahlı qüvvələri birləşmələrinin tərtibləndiyi 90-dan artıq döyüş mövqeyi, eləcə də bir neçə strateji əhəmiyyətli yüksəklik Silahlı Qüvvələrimizin nəzarətinə keçirildi.

Ermənistanın hərbi-siyasi rəhbərliyi də sentyabrın 20-də Qarabağın dağlıq ərazisində yerləşdirilmiş erməni hərbi qüvvələrinə ağır zərbə vurulmasını etiraf etmək məcburiyyətində qaldı. Saat 13:00 radələrində Azərbaycanın işğal edilmiş ərazilərində yaradılmış olan xunta rejiminin rəhbərliyi Azərbaycanın şərtlərini qəbul etməyə və silahı yerə qoymağa hazır olduğunu bildirdi.

Əməliyyat bitəndən sonra Prezident İlham Əliyev Azərbaycan Ordusunun yeni bir tarixi uğuru ilə sona çatan lokal xarakterli antiterror əməliyyatının nəticələrini belə dəyərləndirirdi: “Beləliklə, biz tarixi ədaləti bərpa etdik. 20 sentyabr 2023-cü il bizim tariximizdə qalacaq, necə ki, 8 Noyabr. Noyabrın 8-də Şuşa əməliyyatından sonra düşməni ordusunun bədi qırıldı və bir gün sonra kapitulyasiyaya aktuna imza atdı. Bu il aprelin 23-də biz Laçın istiqamətində Azərbaycan-Ermənistan sərhədini nəzarətə alaraq ərazi bütövlüyümüzü tam bərpa etdik və sentyabrın 20-də dövlət suverenliyini tam bərpa etdik. Bununla separatçıların kitabı bağlandı. Artıq Azərbaycanda separatçılığa yer olmayacaq. Azərbaycan dövləti bu gün bütün əraziyə nəzarət edir”.

Bir sözlə, Azərbaycan ərazisində separatizmə son qoyuldu, respublikanın ərazi bütövlüyünün və suverenliyinin bərpa edilməsi ilə bölgədə tamamilə yeni bir reallıq ortaya qoyuldu. Bu reallıq haqq mübarizəsi ilə Azərbaycanın yaratdığı və dünyanın hesablaşmalı olduğu reallıqdır. İndi Azərbaycan olmadıqı qədər güclü, azad, müstəqil, suveren və Konstitusiyasının respublikanın bütün ərazisində qüvvədə olduğu bir dövlətdir.

*Mehman SÜLEYMANOV,
ehtiyatda olan polkovnik,
tarix elmləri doktoru, professor*